

JACEK GYURKOVICH

Strefa przejściowa

A connecting zone

Rewitalizacja poprzemysłowej dzielnicy Nuovo Portello w północnej części Mediolanu, na terenach opuszczonych przez fabrykę samochodów Lancia i Alfa Romeo, przynosi czytelne w przestrzeni miasta efekty¹. Dwa dwunastokondygnacyjne punktowce o charakterystycznej formie i kolorystyce flankują wejście na otwartą, publiczną przestrzeń pomiędzy budynkami nowego zespołu mieszkaniowego. Od strony głównej ulicy Via Traiano tworzą ściany niewielkiego kwadratowego placu i bramę rozpoczynającą publiczny ciąg pieszy, przecinający przekątniowo teren osiedla i prowadzący w stronę realizowanego obecnie parku z wysokim zielonym kopcem i falującymi, także sztucznie uformowanymi skarpami². Ciąg pieszy ma być przerzucony kładką ponad biegnącą od południowego wschodu Viale Serra na publiczny plac w zespole biurowym i dalej prowadzić będzie w stronę planowanej realizacji nowego centrum Mediolanu – CityLife, usytuowanego niedaleko historycznej dzielnicy Fierra di Milano³. Osiedle ma specyficzny klimat – zwraca uwagę kolorystyką elewacji budynków o fasadach z wyblakłej terakoty z kobaltowymi przesuwanymi okiennicami i masywnymi filarami z białego marmuru, tworzącymi głębokie podcienia⁴. Punktowce tworzące „bramę” to perforowane prostopadłościany z geometryczną, abstrakcyjną kompozycją biegnących przez dwie lub trzy kondygnacje otworów, za którymi kryją się loggie i tarasy. Tworzą one szerokie i wąskie pionowe pasma lub kwadratowe pola, uzupełnione drobnymi kwadratowymi lub pionowymi i poziomymi nacięciami okien, ożywianymi przez zasunięte lub otwarte okiennice. Tą rozedrganą kompozycję wzbogacają i równoważą zarazem pionowe i poziome pasma białego marmuru, pojawiające się nieoczekiwanie w kilku miejscach. Punktowce tworzące bramę dostępne są bezpośrednio z publicznej przestrzeni, od której odgradza je jedynie rytm białych filarów na tle głębokiego cienia lub odrywające je od ziemi, rozświetlone nocą, ukryte za filarami szklane partery wejścia do budynków. Szczególną atmosferę miejsca tworzy również koncepcja usytuowania budynków na perfekcyjnie zaprojektowanej, sterylnej, granitowej posadzce publicznego placu, który otacza je jak tafla jeziora. Pozostałe budynki całkowicie odcinają się od publicznej przestrzeni. Trzy ośmiokondygnacyjne budynki klatkowe, linearne tworzą oddzielny zespół w południowo-wschodnim narożniku terenu. Od wewnętrznej otwartej przestrzeni publicznych ciągów pieszych odgródzone są murem i kratą uniemożliwiająca wejście obcym do budynków i na teren wewnętrznych zielonych dziedzińców. Od południa ulica dojazdowa biegnie wzdłuż wysokiego muru, kryjącego zjazdy do garaży podziemnych. Tylko od Via Traiano głęboki podcień za marmurowymi filarami oferuje przechodniom dostępne w parterze funkcje. Drugi wydzielony, zamknięty zespół tworzą trzy jedena-stokondygnacyjne budynki punktowe, usytuowane w północno-zachodniej części terenu w zielonym ogrodzie otoczonym ażurowym ogrodzeniem, z portiernią kontrolującą wejście do budyn-

The revitalization of the postindustrial district of Nuovo Portello in the northern part of Milan, on the grounds abandoned by the Lancia and Alfa Romeo car factory, brings effects that are readable in the space of the city¹. Two twelve-storey high-risers with characteristic forms and colours flank the entrance to an open public space between the buildings of a new residential complex. From the side of main Via Traiano, they form the walls of a small square and a gate beginning a public pedestrian street which diagonally crosses the grounds of the estate and leads towards a park under construction with a high green mound and some undulating, artificially formed slopes². The pedestrian street will have a footbridge above Viale Serra extending from the southeast to a public square in an office complex and then lead towards the planned implementation of the new centre of Milan – CityLife situated close to the historical district of Fierra di Milano³. The estate has a peculiar climate – it catches people’s attention with the colours of the elevations of the buildings which have facades of faded terracotta, cobalt movable shutters and massive pillars of white marble forming deep arcades⁴. The high-risers making “the gate” are perforated quadratic prisms with the geometrical abstract composition of openings which cross two or three storeys and house some loggias and terraces. They form wide and narrow vertical belts or square fields complemented with small square or vertical and horizontal window notches livened up by closed or opened shutters. This vibrant composition is enriched and balanced by vertical and horizontal belts of white marble which unexpectedly appear in several places. The high-risers making the gate are accessible directly from a public space separated only by the rhythm of the white pillars against the background of a deep shade or the glass ground floor entrances – illuminated at night, hidden behind the pillars – which tear them off the earth. The special atmosphere of the place is also formed by a concept of situating the buildings on the perfectly designed, sterile granite floor of the public square which surrounds them like the surface of a lake. The remaining buildings are completely cut off from the public space. Three eight-storey linear buildings form a separate complex in the southeastern corner of the area. They are marked off from the internal open space of public pedestrian streets by means of a wall and a grating which does not allow strangers to enter the buildings and the grounds of the internal green yards. From the south, an access street runs along a high wall which conceals exits to underground garages. Only from Via Traiano, a deep arcade behind the marble pillars offers passers-by functions accessible on the ground floor. Another separated, closed complex is formed by three eleven-storey high-risers situated in the northwestern part of the area in a green garden surrounded by

ków. Budynki otwierają się na otaczającą przestrzeń balkonami zawieszonymi na lekkim stalowym ruszcie, z balustradami z białoniebieskiego piaskowanego szkła na tle fasad wykończonych płytami szarego piaskowca. Również ten zespół budynków nie oferuje nic wewnętrznej przestrzeni publicznej. Pomiędzy budynkami mieszkalnymi usytuowany jest budynek biurowy w miejscu dawnej stołówki z pozostawioną starą fasadą od Via Traiano, wkomponowaną w nową wyrafinowaną formę architektoniczną. Popielaty, kamienno-aluminiowy budynek ostrą krawędzią trójkątnej bryły rozcina potoki pieszych podążających na północ i południe. Publiczna przestrzeń otaczająca opisane budynki jest wyłącznie przestrzenią tranzytową – nie zachęca do zatrzymania się, nie oferuje przechodniom żadnych atrakcji ani możliwości korzystania z usług. Jak w koncepcjach modernistycznych poszczególne miejskie funkcje są odseparowane i usytuowane rozdzielnie. Trzystumetrowy odcinek ciągu pieszego należy szybko przejść, podążając dalej. To tylko strefa przejściowa.

Przypisy:

¹ Plan rewitalizacji terenów poprzemysłowych Nuovo Portello autorstwa Gino Valle (Studio Valle Architetti Associati) z lat 1998–2001 obejmował 39 ha terenu, podzielonego na kilka sektorów o różnych funkcjach. W północnej części obszaru od strony kolistej ulicy Via Grosotto powstało centrum handlowe Piazza Portello (Gino Valle, Pietro Valle, Piera Ricci Menichetti-Valle, 2003–2005, Złoty Medal na Triennale w Mediolanie 2006 r.). Centralną część kompozycji zajmuje publiczna przestrzeń zielona – Portello Park. Po stronie południowej terenu przeciętego przez Viale Renato Serra realizowany jest zespół budynków biurowych, usytuowanych na publicznym placu oraz drugi zespół mieszkaniowy od strony Via Traiano. Patrz np. www.architettivalle.net.

² Portello Park z charakterystycznym, widocznym z wielu miejsc zielonym kopcem (autor: Charles Jencks – 2004).

³ CityLife – nowe centrum Mediolanu z trzema budynkami wieżowymi o wysokości 170, 185 i 215 m; centralną część tworzyć będą publiczne place i rozległy park z tafłami i kanałami wodnymi, Muzeum Sztuki, Pałacem Nauki, budynkami biurowymi, komercyjnymi, usługowymi i apartamentami dla 5 000 mieszkańców w 20-kondygnacyjnej zabudowie; autorzy: http://en.wikipedia.org/wiki/Arata_Isozaki i „Arata Isozaki” „Arata Isozaki”, http://en.wikipedia.org/wiki/Daniel_Libeskind i Daniel Libeskind, http://en.wikipedia.org/wiki/Zaha_Hadid i Zaha Hadid, i http://en.wikipedia.org/wiki/Pier_Paolo_Maggiora i Pier Paolo Maggiora; projekt i realizacja 2006–2014; patrz np. www.novopoloferamilano.com.

⁴ Zespół mieszkaniowy Nuovo Portello, pięć budynków punktowych i trzy linearne klatkowe; autorzy: Cino Zucchi Architetti (CZA); 2002–2007; patrz np. www.zucchiarchitetti.com lub: Maria Alessandra Segantini, Contemporary Housing, SKIRA 2008 r., s. 226–229; oraz: Inga Olszańska, *Chirurgia przestrzenna* [w:] Architektura & Biznes 04/2008, s. 54–61.

an openwork fence, with a lodge controlling the entrance. The buildings open to the surrounding space with balconies hung on a light steel grid, with balustrades of pale blue gridded glass against the background of the facades finished with plates of grey sandstone. This complex of buildings does not offer anything to the internal public space, either. An office building is situated between the residential buildings in place of the former canteen with the old façade from Via Traiano, composed into the new sophisticated architectural form. With its sharp edge, the grey triangular building of stone and aluminum cleaves the streams of pedestrians on their way north and south. The public space surrounding the abovementioned buildings is just a transit space – it does not encourage people to stop or offer any attractions and services to the passers-by. Similarly to modernistic concepts, individual urban functions are separated and situated severally. The three-hundred-metre section of the pedestrian street should be covered quickly and resolutely. It is just a connecting zone.

Endnotes:

¹ A plan of revitalizing the postindustrial grounds of Nuovo Portello by Gino Valle (Studio Valle Architetti Associati, 1998–2001) included 39 ha of an area divided into several sectors with various functions. The Piazza Portello shopping centre (Gino Valle, Pietro Valle, Piera Ricci Menichetti-Valle, 2003–2005, Gold Medal at the Triennial in Milan 2006) was constructed in the northern part of the area from the side of circular Via Grosotto. The central part of the composition is occupied by a public green space – Portello Park. A complex of office buildings, situated in a public square, and a residential complex from the side of Via Traiano are being implemented on the southern side of the area crossed by Viale Renato Serra. See e.g. www.architettivalle.net.

² Portello Park with its characteristic green mound visible from numerous places (author: Charles Jencks – 2004).

³ CityLife – the new centre of Milan with three tower buildings (170, 185 and 215 m tall); its central part will be formed by some public squares and a vast park with water surfaces and canals, the Museum of Arts, the Palace of Sciences, offices, trades, services and luxury apartments for 5,000 residents in 20-storey buildings; authors: http://en.wikipedia.org/wiki/Arata_Isozaki, http://en.wikipedia.org/wiki/Daniel_Libeskind, http://en.wikipedia.org/wiki/Zaha_Hadid, and http://en.wikipedia.org/wiki/Pier_Paolo_Maggiora; design and implementation 2006–2014; see e.g. www.novopolofera-milano.com.

⁴ The residential complex of Nuovo Portello, five high-risers and three linear buildings; authors: Cino Zucchi Architetti (CZA); 2002–2007; see e.g. www.zucchiarchitetti.com or: Maria Alessandra Segantini, Contemporary Housing, SKIRA 2008, pp. 226–229, and: Inga Olszańska, *Chirurgia przestrzenna* [in:] Architektura & Biznes 04/2008, pp. 54–61.

Mediolan, budynki i przestrzeń publiczna osiedla Novo Portello.
Milan, the buildings and public space of the estate of Nuovo Portello.

